

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

Aleksander Stefan Popończyk (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Prokuratora Okręgowego w T. działającego na rzecz A. N. i H. P. oraz K. K.

przeciwko P. Sp. z o.o. w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 27 kwietnia 2022 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., sygn. VIII Ca (...):

- 1. odrzuca skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Skargą nadzwyczajną wniesioną 21 grudnia 2020 r. Prokurator Generalny, działając na podstawie art. 89 § 1 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a i ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1904 z późn. zm. - w aktualnym brzmieniu, dalej: u.SN), z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną (dalej również: skarga), zaskarżając w całości wyrok Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...).

Zaskarżonemu wyrokowi przedstawiono następujące zarzuty:

1. naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela, określonych w Konstytucji RP, a mianowicie:

1. zasady demokratycznego państwa prawnego i zasady sprawiedliwości społecznej, poprzez uwzględnienie zawartych w apelacji pozwanej spółki – P. Sp. z o.o. w G. niesłuszných zarzutów i argumentów dotyczących rozmiaru krzywd doznanych przez A. N. i K. K., co skutkowało obniżeniem zasądzzonego przez Sąd Rejonowy w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...) zadośćuczynienia do kwoty *de facto* symbolicznej, a tym samym nieadekwatnej do ich rozmiaru, jak również poprzez nieuwzględnienie słuszných zarzutów i argumentów apelacji powoda w części dotyczącej H. P. i jej oddalenie, co skutkowało całkowitym pozbawieniem go należnego zadośćuczynienia;

2. zasad godności i wolności od eksperymentów medycznych wyrażonych w art. 30 i art. 39 Konstytucji RP, poprzez nieuwzględnienie apelacji powoda odnośnie do H.P. i pozbawienie go zadośćuczynienia oraz poprzez obniżenie adekwatnego zadośćuczynienia A. N. i K. K. do *de facto* symbolicznej wysokości z powodów takich jak upływ ponad 10 lat od podania niezatwierdzonej szczepionki bez świadomej zgody pacjenta, za który to czyn pracownicy pozwanej spółki – P. Sp. z o.o. w G. zostali skazani prawomocnym wyrokiem karnym, a nadto faktu braku negatywnych następstw zdrowotnych podanej niezatwierdzonej szczepionki;

2. rażąco obrazę prawa procesowego tj. art. 11 i art. 233 § 1 k.p.c. polegającą na ustaleniu, że H. P. wyraził świadomą zgodę na udział w badaniu klinicznym, co pozostaje w sprzeczności z ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego zapadłego w sprawie II K (...) Sądu Okręgowego w T., zmienionego częściowo przez Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem w sprawie IX AKa (...), w zakresie dotyczącym znamion przestępstwa z art. 126a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1977 z późn. zm.; dalej: prawo farmaceutyczne), które wiążą sąd w postępowaniu cywilnym, co miało istotny wpływ na treść wyroku, przejawiający się w oddaleniu apelacji powoda, podczas gdy treść prawomocnego wyroku przesądza, iż doszło do naruszenia prawa pacjenta H. P. do wyrażenia zgody na udział w badaniu klinicznym, stanowiącego samodzielną podstawę do zasądzenia zadośćuczynienia;

3. oczywistą sprzeczność ustaleń Sądu Okręgowego w T. w zakresie odpowiedniej wysokości zasądzzonego na rzecz A. N. i K. K. zadośćuczynienia, poprzez ustalenie, że kwota 500 zł czynić będzie zadość doznany krzywdom, podczas gdy z treści zebranego materiału dowodowego wynika, że w związku z samym charakterem bezprawnego zabiegu leczniczego i przestępczym działaniem pracowników pozwanej

spółki – P. Sp. z o.o. w G. stwierdzonym wyrokiem skazującym, rozmiar krzywd winien skutkować adekwatnym zadośćuczynieniem w kwocie 5.000 zł.

Prokurator Generalny na podstawie art. 91 § 1 u.SN wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, poprzez oddalenie apelacji pozwanej spółki – K. Sp. z o.o. w G. i uwzględnienie apelacji powoda oraz poprzez zasądzenie zadośćuczynienia na rzecz H. P. w kwocie 5.000 zł oraz wydanie rozstrzygnięcia o kosztach, w tym postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Skarga nadzwyczajna wniesiona została w związku z następującym stanem faktycznym.

Zaskarżony skargą nadzwyczajną wyrok Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) zapadł wskutek rozpoznania apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...). W kontrolowanym wyroku Sąd Rejonowy w G. zasądził od pozwanej spółki – P. Sp. z o.o. w G. na rzecz A. N. i K. K. kwoty po 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wynikającą z podania tym osobom testowanej klinicznie szczepionki bez uprzedniego poinformowania ich o tym fakcie i odebrania od nich świadomej zgody na udział w badaniu. W odniesieniu do trzeciego pacjenta H.P., Sąd Rejonowy w G. oddalił powództwo stwierdzając, że osoba ta nie czuła się pokrzywdzona zaistniałą sytuacją i nie występowała o przyznanie jej zadośćuczynienia.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...) złożył Prokurator Prokuratury Okręgowej w T., który działając na rzecz H. P. jako rzecznik interesu publicznego domagał się zasądzenia kwoty zadośćuczynienia w takiej samej wysokości, jak dwóm pozostałym pacjentom – A. N. i K. K.. Apelację złożyła również pozwana spółka – P. Sp. z o.o. w G., która domagała się zmiany wyroku z uwagi na naruszenie przez Sąd Rejonowy w G. zasady wszechstronnej oceny zebranego materiału dowodowego oraz niewłaściwe zastosowanie przepisów prawa materialnego określających postawy odpowiedzialności odszkodowawczej.

Sąd Okręgowy w T. w kwestionowanym skargą nadzwyczajną wyroku z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) zmienił wyrok Sądu Rejonowego w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...), obniżając zasądzone kwoty zadośćuczynienia z 5.000 zł na 500 zł dla każdej z osób, tj. A. N. i K. K.. Apelacja pozwanej spółki – P. Sp. z o.o. w G. została oddalona. Apelacja Prokuratora Prokuratury Okręgowej w T. została też oddalona.

Istotne znaczenie w kontekście rozpatrzenia opisaną sprawą miało prawomocne zakończenie sprawy karnej, w której oskarżonymi byli lekarze i pielęgniarki odpowiadające za przeprowadzenie badań klinicznych testowanej szczepionki oraz osoby wykonujące

szczepienia. Wyrokiem Sądu Okręgowego w T. z 27 listopada 2014 r., II K (...), częściowo zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z 12 stycznia 2017 r., II AKa (...), oskarżeni lekarze i pielęgniarki zostali uznani za winnych tego, że w okresie od 7 lutego 2007 r. do 15 czerwca 2007 r., działając ze z góry powziętym zamiarem, w krótkich odstępach czasu wspólnie i w porozumieniu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, zatajając że przeprowadzali badanie kliniczne niezgodnie z warunkami określonymi prawem i w umowie dotyczącej takich badań, w szczególności bez uzyskania świadomej zgody od szczepionych osób, doprowadzili do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości, tj. występkę z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., art. 126a prawa farmaceutycznego w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. Oskarżonym wymierzono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania oraz kary grzywny.

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) oddalając apelację Prokuratora Prokuratury Okręgowej w T. nie znalazł podstaw do zmiany wyroku Sądu Rejonowego w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...) w zakresie odmowy przyznania zadośćuczynienia na rzecz H. P.. Sąd Okręgowy w T. podkreślił okoliczność związania Sądu Rejonowego w G. zapadłym uprzednio wyrokiem karnym. Wskazał przy tym, że związane to odnosiło się jedynie do faktu popełnienia określonego przestępstwa przez konkretne osoby. Nie dotyczyło natomiast tego, czy osoby pokrzywdzone działaniem oskarżonych i skazanych lekarzy i pielęgniarek odczuwały krzywdę związaną z naruszeniem ich praw. W ocenie Sądu Okręgowego w T. kwestia ta mogła być badana przez Sąd Rejonowy w G., który mógł ustalić czy konkretna osoba doznała krzywdy w wyniku działań, za które odpowiedzialność ponosi P. Sp. z o.o. w G. oraz jaki jest rozmiar takiej krzywdy. Takie ustalenia byłyby konieczne do oceny odpowiedzialności z tytułu naruszenia dóbr osobistych i ewentualnego przyznania zadośćuczynienia. Przyjmując jako własne ustalenia Sądu Rejonowego w G., Sąd Okręgowy w T. stwierdził, że H.P. - mimo naruszenia jego praw - nie czuł się pokrzywdzony, ani wykorzystany i nie domagał się przyznania mu zadośćuczynienia. Wobec takiego stanowiska, Sąd Rejonowy w G., a następnie Sąd Okręgowy w T. uznał, że rekompensowanie krzywdy w zaistniałych okolicznościach wiązałoby się z przyznawaniem zadośćuczynienia wbrew woli poszkodowanego, co świadczyłoby o niecelowości takiego rozwiązania. O ile zatem doszło do naruszenia praw pacjenta w związku z wadliwością procedury pozyskiwania zgody na podanie szczepionki, o tyle wobec oświadczenia H. P. nie było podstaw do przyznania mu zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy w T. zauważył nadto, że stanowisko procesowe H. P. różniło się zasadniczo od oświadczeń złożonych przez dwóch innych pacjentów objętych postępowaniem przed Sądem Rejonowym w G., tj. A. N. i K. K.. Obaj oświadczyli, że czuli

się oszukani i nie wyraziliby zgody na przyjęcie szczepionki wiedząc, że uczestniczą w badaniach klinicznych.

Zmiana wyroku Sądu Rejonowego w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...) w zaskarżonym skargą nadzwyczajną wyroku Sądu Okręgowego w T. z 27 października 2019 r., VIII Ca (...), dotyczyła jedynie wysokości zadośćuczynienia przyznanego A. N. i K. K.. Sąd Okręgowy w T. uznał, że przyznana im kwota jest rażąco zawyżona. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd Okręgowy w T. wskazał, że nie było podstaw, aby przyjąć, że doznana przez A. N. i K. K. krzywda miała jakikolwiek wpływ na ich życie czy zdrowie oraz aby wywarła istotne piętno na ich psychicznym samopoczuciu, przynajmniej w dłuższej perspektywie. W ocenie Sądu Okręgowego w T., na ostateczne ustalenie rozmiaru zadośćuczynienia w badanej sprawie powinien mieć wpływ brak negatywnych następstw podanej szczepionki, jak również upływ ponad 10 lat od zdarzeń wywołujących krzywdę. W konsekwencji Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) zmienił wyrok Sądu Rejonowego w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...) w zakresie wysokości przyznanego zadośćuczynienia obniżając je do kwoty 500 zł dla każdego z pokrzywdzonych.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną Prokuratora Generalnego z 21 grudnia 2020 r. pełnomocnik P. Sp. z o.o. w G. wniósł o jej oddalenie, przedstawiając argumenty popierające podniesione twierdzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawodawca w art. 89 i nast. u.SN uregulował nadzwyczajny środek zaskarżenia, mający zapewnić zgodność z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Artykuł 89 § 2 u.SN wymienia grono podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi nadzwyczajnej. W myśl przytoczonego przepisu są nimi: Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W przedmiotowej sprawie skarga nadzwyczajna została wywiedziona przez Prokuratora Generalnego.

W świetle przytoczonego przepisu i wymienionych w nim podmiotów uprawnionych do wywiedzenia skargi nadzwyczajnej, nie może budzić wątpliwości, że Prokurator Generalny posiada legitymację do jej wniesienia w przedmiotowej sprawie.

Ustawodawca w art. 89 § 1 u.SN skatalogował przesłanki wniesienia skargi nadzwyczajnej, którymi są: prawomocność orzeczenia sądu powszechnego lub wojkowego, konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, spełnienie jednego z warunków, zgodnie z którym orzeczenie: narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP lub w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, oraz ostatecznie brak możliwości uchylenia lub zmiany orzeczenia w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. W myśl art. 89 § 3 u.SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna - w terminie roku od dnia ich rozpoznania. Niedopuszczalne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna - po upływie 6 miesięcy od dnia jej rozpoznania. Jednakże zgodnie z art. 89 § 4 u.SN jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w art. 89 § 1 u.SN, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a także jeżeli uchylenie orzeczenia naruszyłoby międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN.

Ścisłe określenie przesłanek podmiotowych i przedmiotowych skargi nadzwyczajnej związane jest z dążeniem do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji RP) oraz konieczną

ochroną stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w zw. z art. 2 Konstytucji RP).

Konstrukcyjnym założeniem skargi nadzwyczajnej jest więc takie określenie jej przesłanek, aby służyła ona eliminowaniu z obrotu prawnego orzeczeń sądowych obarczonych wadami o fundamentalnym znaczeniu, w szczególności wad przesądzających o naruszeniu Konstytucji RP, a także jej względnie subsydiarny charakter. Jest ona dopuszczalna, gdy nie ma w chwili jej wnoszenia możliwości uchylecia lub zmiany prawomocnego orzeczenia w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia (art. 89 § 1 u.SN). Skargę nadzwyczajną można wnieść także w sytuacji, gdy w przeszłości było możliwe wniesienie w sprawie innych środków zaskarżenia, ale nie zostały one wniesione (K. Szczucki, *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 471-472).

Specyfika skargi nadzwyczajnej jako szczególnego środka zaskarżenia służącego eliminowaniu z obrotu prawnego orzeczeń sądowych obarczonych wadami, a jednocześnie naruszających standard demokratycznego państwa prawnego, wyraża się zatem w powiązaniu dwóch rodzajów przesłanek, których spełnienie warunkuje dopuszczalność jej rozpoznania w konkretnej sprawie. Chodzi o przesłankę ogólną wyrażoną w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, zgodnie z którą w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna „jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”. Z drugiej strony, wyeliminowanie z obrotu wadliwego orzeczenia sądowego może nastąpić jedynie w wypadku zaistnienia jednej z trzech przesłanek szczegółowych ujętych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN.

Powiązanie tych dwóch rodzajów przesłanek sprawia, że samo wykazanie przesłanki szczegółowej nie przesądza - samo przez się - o konieczności uchylecia kwestionowanego orzeczenia sądowego. Skoro bowiem działanie takie skutkować ma zmianą ukształtowanych stosunków prawnych i wyeliminowaniem z obrotu prawomocnego orzeczenia, którego nie można uchylić lub zmienić w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia (art. 89 § 1 *in fine* u.SN), stąd też może dotyczyć wyłącznie uchybień o fundamentalnym znaczeniu, których „ciężar” uzasadnia ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (wyroki Sądu Najwyższego z:

9 grudnia 2020 r., I NSNu 2/20; 12 maja 2021 r., I NSNc 2/21; postanowienie Sądu Najwyższego z 27 maja 2021 r., I NSNc 109/20).

Odwołanie się do konieczności zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej nakłada na skarżącego obowiązek wskazania i wykazania, która zasada wynikająca z przesłanki ogólnej została w danym wypadku naruszona oraz sprecyzować to uchybienie w umotywowanym zarzucie skargi nadzwyczajnej. W orzecznictwie wskazuje się, że warunek dopuszczalności skargi nadzwyczajnej opisany w art. 89 § 1 *in principio* u.SN należy rozumieć jako wymóg wykazania uchybienia w postaci niezgodności zaskarżonego orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego, uzupełnionego o wskazanie zmaterializowania się jednego (lub więcej) spośród uchybień stypizowanych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Dostrzec można przy tym, że już samo niespełnienie wymogu wykazania przesłanki ogólnej, np. przez brak przywołania w jej *petitum* konkretnego zarzutu naruszenia art. 89 § 1 *in principio* u.SN, prowadzi do oddalenia skargi jako niemającej uzasadnionej podstawy.

Odnosząc powyższe uwagi do sprawy będącej przedmiotem rozpoznania wyjaśnić należy, że analizowana skarga nadzwyczajna nie czyni zadość obowiązkowi konkretyzacji podstaw naruszenia zasad konstytucyjnych, do których odwołuje się art. 89 § 1 *in principio* u.SN. Wyjaśnić należy, że w badanej sprawie Prokurator Generalny nie przytoczył okoliczności, dla których uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Działania takiego nie można dostrzec już w *petitum* skargi nadzwyczajnej. O ile bowiem poszczególne zarzuty ujęte w pkt 1-3 *petitum* odwołują się wyraźnie do przesłanek szczegółowych wynikających z art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN, o tyle wskazanie przesłanki ogólnej jako podstawy skargi nadzwyczajnej opatrzone wyłącznie przywołaniem brzmienia art. 89 § 1 *in principio* u.SN. Brak jest natomiast wskazania konkretnych przyczyn, dla których wadliwość zaskarżonego wyroku nakazywałaby w warunkach obowiązywania art. 2 Konstytucji RP jego wyeliminowanie z obrotu prawnego.

Sąd Najwyższy podkreśla nadto, że w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej wskazano jedynie, że wystąpienie z tym środkiem zaskarżenia jest konieczne dla zapewnienia zgodności orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego (s. 10 uzasadnienia skargi). Prokurator Generalny wyjaśnił następnie, że „na treść przedmiotowej zasady składa się szereg reguł, które nie zostały ujęte *expressis verbis* w Konstytucji RP, ale które wynikają z istoty i aksjologii demokratycznego państwa prawnego”

(s. 11 uzasadnienia skargi). Do zasad tych zaliczył „konieczność zapewnienia pewności, co do prawa i prawidłowości stosowania prawa przez organy państwa” (s. 11 uzasadnienia skargi). W dalszej części argumentacji wypowiedziano się o znaczeniu zasady sprawiedliwości społecznej wskazując, że „orzeczenia sądowe powinny być sprawiedliwe” a „państwo, rządząc tylko za pomocą instrumentów prawnych i na podstawie prawa, ma przy tym zapewnić minimalny poziom sprawiedliwości w strukturach społecznych” (s. 11 uzasadnienia skargi). Towarzyszy temu rozbudowana wypowiedź odnosząca się do treści art. 2 Konstytucji RP, po czym następuje nawiązanie do brzmienia art. 30 i art. 39 Konstytucji (s. 11-13 uzasadnienia skargi). Końcowa konkluzja wskazuje natomiast, że kwestionowany wyrok Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) nie jest zgodny z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, „gdyż nie jest sprawiedliwy, (...) nie rekompensuje (...) krzywd osób, na rzecz których prokurator wystąpił z powództwami” (s. 14 uzasadnienia skargi). Sygnalizowana niezgodność ma w ocenie Prokuratora Generalnego wynikać z wadliwego określenia wysokości zadośćuczynienia, w konsekwencji kwestionowane orzeczenie jest „wysoko niesprawiedliwe” (s. 19 uzasadnienia skargi). To wszystko ma przesądzić o tym, że została spełniona, zdaniem Prokuratora Generalnego, ogólna przesłanka skargi nadzwyczajnej.

Przywołane argumenty uzasadnienia skargi nadzwyczajnej nie potwierdzają jednak, że zawiera ona prawidłowe odniesienie do przesłanki ogólnej, określonej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN. Brak jest bowiem, choćby w minimalny sposób, odniesienia do wymogu konkretyzacji zarzutu naruszenia zasad państwa prawnego, w tym szczególnie zasady sprawiedliwości. Co prawda Prokurator Generalny wyraźnie stwierdza, że wyrok jest niesprawiedliwy, ponieważ H. P. w ogóle nie przyznano zadośćuczynienia, natomiast A. N. i K. K. obniżono przyznaną z tego tytułu kwotę pieniężną. Lecz taka argumentacja zawarta w treści uzasadnienia, w celu wykazania konieczności uchylecia kwestionowanego wyroku, w warunkach przesłanki ogólnej określonej przez art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, nie może być uznana za spełniającą obowiązek jej wykazania. Zakładana wadliwość orzeczenia na gruncie art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN, nie oznacza bowiem automatycznie dopuszczalności rozpoznania skargi w perspektywie art. 89 § 1 *in principio* u.SN.

W związku z tym zajmowane przez Prokuratora Generalnego stanowisko, że kwestionowany wyrok jest niesprawiedliwy, stanowi niewystarczający argument zarówno dla wykazania wadliwości tego orzeczenia jako sprzecznego z zasadami lub wolnościami i prawami człowieka i obywatela określonymi w Konstytucji RP na gruncie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, jak również stwierdzenia, że okoliczność ta spełnia jednocześnie

ogólną przesłankę skargi nadzwyczajnej z art. 89 § 1 *in principio* u.SN. Dodać nadto należy, że Prokurator Generalny jedynie pozornie konkretyzuje wówczas zasadę sprawiedliwości społecznej wywodząc z niej „prawo do sprawiedliwego traktowania” oraz wskazując, że zasada ta „musi ściśle wiązać się z ochroną przed społecznym wykluczeniem, które uniemożliwia jednostce lub grupie równe uczestnictwo w życiu społecznym” (s. 20 uzasadnienia skargi). W tym zakresie wskazać należy, że jeżeli zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) miałby skutkować wykluczeniem z życia społecznego osób, których dotyczy, jednocześnie naruszając ich prawo do sprawiedliwego traktowania, to tego rodzaju okoliczności Prokurator Generalny powinien nie tylko wskazać, ale i wykazać. Z uzasadnienia skargi nadzwyczajnej nie wynikają zatem przyczyny, dla których kwestionowany wyrok miałby być niesprawiedliwy.

Tym samym skarga nadzwyczajna jest pozbawiona nieodzownej argumentacji, dlatego nie można stwierdzić, czy w tej konkretnej sprawie zachodzi konieczność zapewnienia zgodności zaskarżonego orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego i zasadą sprawiedliwości społecznej, określonych w art. 2 Konstytucji RP. Prokurator Generalny nie wykazał bowiem, że dalsze funkcjonowanie w obrocie prawnym wyroku Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) sprzeciwia się tym konkretnym zasadom, wywodzonym z powołanej regulacji konstytucyjnej, przez co niezbędne jest jego uchylenie.

Przechodząc teraz do zarzutu naruszenia zasady godności i wolności od eksperymentów medycznych wyrażonych w art. 30 i art. 39 Konstytucji RP wyjaśnić należy, że Prokurator Generalny upatruje tutaj naruszenia prawa w obniżeniu przez Sąd Okręgowy w T. kwoty zadośćuczynienia (co w konsekwencji doprowadziło do przyznania kwoty symbolicznej, nieadekwatnej do rozmiaru doznanej krzywdy) oraz braku uwzględnienia zarzutów apelacji i ostatecznie jej oddalenia w odniesieniu do H. P. (a w konsekwencji nie przyznania mu zadośćuczynienia).

Sąd Najwyższy wyjaśnia w świetle powyższego, że skuteczne spełnienie przesłanki szczególnej, o której mowa w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN polega na wykazaniu, że przysługujące stronie gwarancje konstytucyjne zostały naruszone w rezultacie takiego rozstrzygnięcia, które prowadzi do niezgodności z normami ustawowymi, które zostały błędnie lub niewłaściwie zastosowane (ale odnosi się to do ochrony normatywnej przysługującej jednostce na podstawie norm konstytucyjnych). To stanowi istotę podstawy ujętej w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN. Taka konstrukcja przesłanki szczególnej skargi nadzwyczajnej wymaga zatem od Sądu Najwyższego stwierdzenia, że skutkiem sprawowania wymiaru sprawiedliwości w danym wypadku było wydanie orzeczenia, które kształtuje sytuację

prawną podmiotu w sposób sprzeczny z treścią norm konstytucyjnych. To zaś świadczyć ma na gruncie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN o wadliwości kwestionowanego orzeczenia.

Odnosząc wskazane rozważania do przedstawionych podstaw analizowanej skargi nadzwyczajnej, należy stwierdzić, że została ona skonstruowana w relacji najpierw do treści normatywnych wynikających z art. 2 Konstytucji RP, a następnie art. 30 i art. 39 Konstytucji RP. W każdym ze wskazanych naruszeń Prokurator Generalny koncentruje się na braku przyznania zadośćuczynienia i obniżeniu jego kwoty. Takie ujęcie podstawy skargi nadzwyczajnej co prawda nie jest wykluczone, ale wymaga wskazania, jakie konkretnie gwarancje normatywne wynikające z powołanych przepisów konstytucyjnych, a przy tym kształtujące sytuację prawną jednostki, zostały naruszone. Tego wymogu analizowana skarga nadzwyczajna nie spełnia. Prokurator Generalny nawiązuje w jej uzasadnieniu do elementów zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP), nie wywodzi z niej jednak treści normatywnych, które określałyby sytuację prawną uczestników postępowania sądowego zakończonego zaskarżonym wyrokiem Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) oraz mogłyby w konkretny sposób zostać naruszone. W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny aczkolwiek wskazuje, że „orzeczenia sądowe powinny być sprawiedliwe, wydane w oparciu o przepisy prawa, które jest stosowane i zinterpretowane w sposób prawidłowy”, natomiast zasada sprawiedliwości społecznej „uzupełnia wymogi wynikające z demokratycznego państwa prawnego” (s. 11 uzasadnienia skargi), jednakże na podstawie tak sformułowanych twierdzeń trudno ustalić, na czym naruszenie tej zasady mogłoby polegać w wydanym przez Sąd Okręgowy w T. wyroku w sprawie o sygn. akt VIII Ca (...). Jeżeli bowiem Prokurator Generalny kwestionuje wyrok Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...) w zakresie nieprzyznania oraz obniżenia kwoty zadośćuczynienia, to powinien wyjaśnić, w jaki sposób te okoliczności naruszają zasadę szczegółową wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP. Brak wyjaśnienia, na czym polegać ma sprzeczność kwestionowanego wyroku z zasadami wywodzonymi z art. 2 Konstytucji RP prowadzi do wniosku, że analizowana skarga nadzwyczajna stanowi polemikę z twierdzeniami Sądu Okręgowego w T.. Twierdzenie, że wyrok Sądu Okręgowego w T. jest niesprawiedliwy, ponieważ nie rekompensuje krzywd osób, bez wykazania na czym ta niesprawiedliwość w świetle art. 2 Konstytucji RP polega, nie jest wystarczające, aby orzeczenie można uznać za naruszające zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela. Skarga nadzwyczajna służyć ma ochronie gwarancji konstytucyjnych, a przez to może być uzasadniona jedynie wówczas, jeżeli kwestionowane orzeczenie nie tylko dotyczy takich gwarancji, ale

jednocześnie je narusza. Nie może natomiast stanowić kolejnego szczebla kontroli instancyjnej prawomocnych orzeczeń sądowych.

Poczynione tu uwagi mają zastosowanie również do tej części argumentacji analizowanej skargi, w której Prokurator kwestionuje wyrok Sądu Okręgowego w T., jako naruszający art. 30 i art. 39 Konstytucji RP. Podobnie, jak w odniesieniu do art. 2 Konstytucji RP, także w tej części uzasadnienia skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny przywołuje liczne wypowiedzi doktryny i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego odnoszące się do znaczenia art. 30 i art. 39 Konstytucji RP. Trafnie łączy wskazane unormowania dostrzegając, że ochrona jednostki wynikająca z art. 39 Konstytucji RP ma wyraźnie „godnościowy” charakter, a przez to bardziej niż inne konstytucyjne wolności i prawa służy realizacji art. 30 Konstytucji RP (s. 12 uzasadnienia skargi). W ocenie Prokuratora Generalnego zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w T. „naruszył (...) godność w powiązaniu z zasadą wyrażania zgody na eksperymenty medyczne” (s. 13 uzasadnienia skargi). Twierdzenie to nie zostało jednak w żadnym stopniu uzasadnione w odniesieniu do tego, co orzekał Sąd Okręgowy w T.. Samo przytoczenie brzmienia przepisów konstytucyjnych, uzupełnione o wyjaśnienia zaczerpnięte z doktryny prawa, nie może być wystarczające do stwierdzenia istnienia naruszeń. O ile więc prawdziwe jest stwierdzenie, że przeprowadzenie eksperymentu medycznego bez zgody osoby, na której eksperyment ten jest dokonywany prowadzi do naruszenia art. 39 oraz art. 30 Konstytucji RP, o tyle okoliczność ta nie ma żadnego odniesienia do materii i skutków zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego. Wskazać jednocześnie należy, że wyrok Sąd Okręgowy w T. odnosi się do zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną brakiem uzyskania świadomej zgody pacjenta na udział w badaniach klinicznych (na co kilkakrotnie wskazano). Wyjaśnić jednak należy, że z art. 39 oraz z art. 30 Konstytucji RP nie wynika żadne prawo podmiotowe do tego, by każdej osobie poddanej eksperymentowi medycznemu bez świadomie wyrażonej zgody, przyznawać rekompensatę pieniężną w określonej wysokości. Skoro z przywołanych przepisów Konstytucji RP nie można wyprowadzić obowiązku konkretnego działania organów państwa w związku z ich naruszeniem, w szczególności obowiązku zasądzenia określonej kwoty zadośćuczynienia, to wyrok rozstrzygający o zadośćuczynieniu, nie dotyczy gwarancji wynikających z powołanych przepisów konstytucyjnych i nie może ich naruszać. Konstytucja RP zakazuje poddawania kogokolwiek eksperymentom naukowym, w tym medycznym, o ile dana osoba nie wyrazi na takie działanie dobrowolnej zgody (art. 39 Konstytucji RP). Nie wypowiada się jednak o tym, że naruszenie tego zakazu skutkować ma przyznaniem poszkodowanej osobie przysporzenia finansowego.

W efekcie zarzut, jakoby brak przyznania takiego przysporzenia tudzież zasądzenie go w kwocie uznawanej za zbyt niską, mógł naruszać art. 39 w zw. z art. 30 Konstytucji RP jest bezzasadny. Oznacza to, że twierdzenia skargi nadzwyczajnej nie mogą być w tym zakresie uznane za wykazujące naruszenie, o którym mowa w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN.

W kontekście zarzutu rażącego naruszenia prawa procesowego, tj. art. 11 i art. 233 § 1 k.p.c. wskazać należy, że zgodnie z art. 89 § 1 pkt 2 u.SN skarga nadzwyczajna może być wniesiona, o ile orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. W odróżnieniu od jednej z podstaw skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymagane jest tutaj, aby naruszenie prawa miało charakter „rażący”, a przy tym może ono dotyczyć także prawa procesowego. Konieczne jest jednocześnie wykazanie, że naruszenie prawa nastąpiło przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (por. K. Szczucki, *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2018, art. 89, nb. 11 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2020 r., I NsNc 44/19).

Naruszenie prawa, o którym mowa w art. 89 § 1 pkt 2 u.SN można stwierdzać przez odwołanie się do ustaleń poczynionych w odniesieniu do naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie, o którym mowa w przywołanym wyżej art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Na gruncie tego przepisu chodzi o sytuację błędnego przyjęcia lub zaprzeczenia związku, jaki zachodzi między faktem ustalonym w procesie a normą prawną (por. T. Ereciński (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom III, Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, art. 398(3), nb. 15). Wadliwość ta może przyjmować trojaką postać. Po pierwsze, może polegać na błędnej subsumpcji, a więc błędnym podciągnięciu danego stanu faktycznego pod hipotezę normy prawnej. Po drugie, może mieć postać wadliwej subsumpcji, gdy ustalony w sprawie stan faktyczny będący podstawą rozstrzygnięcia nie odpowiada hipotezie zastosowanej normy prawnej, wskutek czego dochodzi do naruszenia prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 czerwca 1997 r., II CKN 246/97 oraz wyroki Sądu Najwyższego z: 11 maja 2006 r., I CSK 136/05; 3 czerwca 2019 r., I NSNc 7/19). Po trzecie, może polegać również na braku zastosowania określonej normy prawnej do konkretnego stanu faktycznego, pomimo istnienia podstaw do dokonania subsumpcji (wyroki Sądu Najwyższego z: 3 lipca 1997 r., I CKN 179/97; 19 kwietnia 2001 r., IV CKN 329/00; 17 czerwca 2009 r., IV CSK 48/09; 17 czerwca 2020 r., I NsNc 44/19).

Naruszenie prawa mające postać „rażącego”, dotyczy więc takich wyraźnych sytuacji, których ustalenie nie wymaga prowadzenia złożonych procesów intelektualnych. Powinno zatem chodzić o sytuacje na tyle ewidentne, że można je stwierdzić bez wnikliwej

analizy podstaw faktycznych i prawnych. Rażące naruszenie prawa wynikać ma ze skrajnych i oczywistych błędów sądu (wyrok Sądu Najwyższego z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05). Takich, w których kwestionowane orzeczenie można uznać za sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami oraz z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć (wyrok Sądu Najwyższego z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06). W efekcie należy przyjąć, że „rażąca” wadliwość odnosi się nie tyle do naruszeń oczywistych, możliwych do zidentyfikowania bez ich pogłębionej analizy, ale że chodzi o wadliwość mającą szczególnie duży ciężar gatunkowy. Na tle skargi nadzwyczajnej ocena „rażącego” charakteru naruszenia prawa jest więc uzależniona od: wagi naruszonej normy, czyli umiejscowienia w hierarchii norm prawnych, istotności jej naruszenia oraz skutków, jakie to naruszenie wywołało dla stron postępowania (wyroki Sądu Najwyższego z: 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19, OSNKN 2020/1/3; 3 czerwca 2020 r., I NSNc 46/19; 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19).

Nawiązując w tym kontekście do zarzutu stawianego w analizowanej skardze nadzwyczajnej warto zauważyć, że o „rażącym” naruszeniu prawa świadczyć ma sprzeczność wyroku Sądu Okręgowego w T. z art. 11 i art. 233 § 1 k.p.c. Prokurator Generalny wskazuje w tym zakresie, że wydając ten wyrok Sąd Okręgowy w T. był związany prawomocnym wyrokiem karnym, co „wyłączało możliwość czynienia (...) ustaleń faktycznych odmiennych od przyjętych w wyroku karnym” (s. 15 uzasadnienia skargi). Chodzi tu, jak wskazuje się w skardze nadzwyczajnej, o okoliczności stanowiące podstawę skazania w sprawie karnej, które zostały odmiennie ustalone przez Sąd Okręgowy w T. w toku postępowania cywilnego zakończonego wydaniem zaskarżonego wyroku. Podważenie treści prawomocnego wyroku skazującego świadczyć ma w ocenie Prokuratora Generalnego o rażącym naruszeniu art. 11 k.p.c.

Sąd Najwyższy wyjaśnia w tym kontekście, że wynikające z art. 11 k.p.c. związanie orzeczeniem sądu karnego ma bardzo konkretny zakres. Sąd cywilny związany jest wyłącznie faktem skazania określonej osoby za przestępstwo przypisane jej w wyroku karnym. Chodzi tu konkretnie o przypisanie wypełnienia znamion czynu zabronionego, za popełnienie, którego strona została prawomocnie skazana. Z uwagi na wąski zakres zastosowania art. 11 k.p.c., sąd cywilny może w prowadzonym postępowaniu samodzielnie rozstrzygać wszystkie inne kwestie, w tym również te, które podlegały ocenie sądu karnego, prowadzić stosowne postępowanie dowodowe i czynić własne ustalenia (O. M. Piaskowska [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, T. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, art. 11).

Podkreśla się przy tym, że sąd cywilny nie tylko może, ale i powinien czynić własne ustalenia w odniesieniu do okoliczności, które nie dotyczą samego popełnienia przestępstwa, np. wysokości szkody wywołanej jego popełnieniem. Sąd cywilny nie jest bowiem związany skutkami, jakie konkretne przestępstwo wywołało w sferze odpowiedzialności cywilnej, o której orzeka (Zob. M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-477(16)*, wyd. IV, Warszawa 2021, art. 11).

Sąd Najwyższy stwierdza zatem, iż z analizy akt niniejszej sprawy wynika, że stanowisko zbieżne z przytoczonym wyżej zajął również Sąd Okręgowy w T.. W uzasadnieniu wyroku stwierdzono bowiem, że ocena tego czy konkretny pokrzywdzony przestępstwem „doznał krzywdy w wyniku zachowania, za które odpowiedzialność ponosi pozwana oraz jaki jest rozmiar takiej krzywdy” nie była objęta związaniem, o którym stanowi art. 11 k.p.c. (s. 6 uzasadnienia wyroku VIII Ca (...)). Jak wyjaśniał Sąd Okręgowy w T. , kontrolowane rozstrzygnięcie Sądu I instancji nie naruszyło prawomocności materialnej wyroku skazującego, ponieważ dotyczyło jedynie ewentualnych następstw przestępstwa przypisanego tym wyrokiem, a więc kwestii poczucia krzywdy związanego z byciem wykorzystanym do przeprowadzenia badania bez świadomie wyrażonej zgody. O ile więc wiążący charakter miało stwierdzenie wypełnienia znamion czynu zabronionego w odniesieniu do konkretnych osób, o tyle przedmiotem ustaleń w toku postępowania cywilnego mogło być i faktycznie stało się to, jakie konsekwencje w sferze stanu psychicznego pacjentów miał udział w badaniach oraz czy zasadne jest przyznanie im adekwatnego zadośćuczynienia.

Stawiając w skardze nadzwyczajnej zarzut naruszenia art. 11 k.p.c. Prokurator Generalny nie odniósł się jednak do przywołanych twierdzeń Sądu Okręgowego w T., a ponownie zaprezentował stanowisko zajęte uprzednio w apelacji i na tej podstawie starał się uzasadnić wadliwość zaskarżonego wyroku. Prezentowane w tym zakresie twierdzenia Prokuratora Generalnego należy uznać za bezzasadne i nie dające podstaw do przyjęcia, że wyrok Sądu Okręgowego w T. „podważał treść prawomocnego wyroku skazującego” (s. 15 uzasadnienia skargi). Należy jednocześnie zauważyć, że przedmiotem prawomocnie zakończonego postępowania przed Sądem Okręgowym w T. nie było to, czy konkretne osoby miały pełną świadomość udziału w badaniu klinicznym nowej szczepionki oraz kwestia odpowiedzialności za ten stan rzeczy osób dokonujących szczepień i nadzorujących ich przeprowadzenie. Chodziło bowiem o ustalenie czy zdarzenia te wywołały po stronie pacjentów skutek w sferze ich prawnie chronionych dóbr osobistych (zdrowie) i czy ewentualne naruszenie w tym zakresie powinno skutkować przyznaniem

zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Bezzasadne są zatem twierdzenia Prokuratora Generalnego, który działanie Sądu Okręgowego w T. stara się wówczas powiązać z rzekomym podważaniem uprzednich ustaleń Sądu Apelacyjnego w (...) z 12 stycznia 2017 r., II AKa (...), te bowiem dotyczyły innej kwestii. Sąd ten wypowiadał się bowiem o odpowiedzialności karnej związanej z określonymi działaniami oskarżonych osób i nie rozstrzygał w żadnym wymiarze o tym, czy działania te wywołały po stronie pacjentów jakiegokolwiek skutki w sferze ich dóbr osobistych. To zaś było przedmiotem postępowania cywilnego i właśnie z tego względu pacjenci objęci tym postępowaniem złożyli zeznania w zakresie tego, czy czują się pokrzywdzeni i czy w danym wypadku żądanie przyznania im zadośćuczynienia jest zasadne. Działaniom tym nie można zatem zarzucić naruszenia art. 11 k.p.c.

W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej wskazuje się następnie, że wyrok Sądu Okręgowego w T. naruszył art. 233 § 1 k.p.c. Zarzut ten należy uznać za bezzasadny w okolicznościach, gdy Prokurator Generalny stwierdza, że Sąd Okręgowy w T. nie wziął pod uwagę „rozbieżności w poszczególnych oświadczeniach poszkodowanego w zakresie krzywdy” (s. 17 uzasadnienia skargi), odnoszące się do stanowiska H. P. wypowiedzianego na rozprawie 17 września 2018 r., której przedmiotem nie było ustalenie jego krzywdy, ale rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej za czyn niedozwolony lekarzy i pielęgniarek dokonujących szczepień. Sąd Najwyższy wyjaśnia, że taka argumentacja skargi nadzwyczajnej to próba przekonania Sądu Najwyższego o słuszności twierdzeń Prokuratora Generalnego, który w istocie domaga się przyznania zadośćuczynienia osobie, która takiego przysporzenia nie żądała. Wyjaśnić bowiem należy, że wyrok Sądu Rejonowego w G. z 18 kwietnia 2019 r., I C (...) i jego późniejsza kontrola wyrokiem Sądu Okręgowego w T. nie dotyczyły tego, czy H. P. wiedział o udziale w badaniu klinicznym, ale tego czy odczuwał z tego powodu krzywdę mającą podlegać kompensacji. Nie można więc w tym wypadku zarzucać Sądowi Okręgowemu w T. rażącego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Analizując ostatni z zarzutów formułowanych w badanej skardze nadzwyczajnej, który dotyczy podstawy ujętej w art. 89 § 1 pkt 3 u.SN należy jedynie zasygnalizować, że wskazana tutaj podstawa obejmuje wadliwość kwestionowanego wyroku, która ma związek z błędnym rozumowaniem Sądu Okręgowego w T. w zakresie ustaleń poczynionych na podstawie zebranego materiału dowodowego. Chodzi tu więc o sytuacje, w których fakty stwierdzone na podstawie przeprowadzonych dowodów zostały przez sąd nieprawidłowo ocenione, co doprowadziło następnie do wyciągnięcia wadliwych wniosków stanowiących podstawę wydanego orzeczenia.

Wyjaśnić w kontekście powyższego należy, że przesłanka wynikająca z art. 89 § 1 pkt 3 u.SN nie odnosi się do oceny prawnej (jak przesłanka, o której stanowi art. 89 § 1 pkt 2 u.SN), ale dotyczy ustaleń faktycznych. Wykazanie jej zaistnienia powinno wiązać się zatem z wyjaśnieniem, że zebrany w sprawie materiał dowodowy powinien prowadzić do innych wniosków faktycznych niż te, które stały się podstawą orzekania sądu, tutaj Sądu Okręgowego w T.. Powołując się na tę przesłankę Prokurator Generalny powinien zatem wykazać błędy w ocenie i interpretacji materiału dowodowego zebranego w sprawie. Chodzi przy tym o błędy, które mogą polegać na nieprawidłowej ocenie materiału dowodowego bądź poczynieniu ustaleń z pominięciem niektórych faktów wynikających z tego materiału. Należy również podkreślić, że sprzeczność, o której stanowi art. 89 § 1 pkt 3 u.SN ma mieć charakter oczywisty i dotyczyć tylko istotnych ustaleń sądu. Koresponduje to wyrażnie z przesłanką ujętą w art. 89 § 1 pkt 2 u.SN w tym wymiarze, jaki dotyczy kwalifikowanego charakteru naruszeń stwierdzanych czy to w sferze oceny prawnej (art. 89 § 1 pkt 2), czy oceny faktów (art. 89 § 1 pkt 3). Oznacza to zatem, że do stwierdzenia występowania odpowiedniej podstawy skargi nadzwyczajnej nie wystarczy taka wadliwość wyroku (odpowiednio w każdej z perspektyw), która nie ma charakteru poważnego i nie wywołuje daleko idących skutków. Musi mieć ona charakter wyjątkowy, co nawiązuje wprost do podstawowych założeń skargi nadzwyczajnej. Sprzeczność oczywista ma miejsce wówczas, kiedy można ją stwierdzić bez pogłębionej analizy materiału dowodowego. Będzie zachodzić w sytuacji, w której nawet pobieżna ocena faktów powinna prowadzić do zgoła odmiennych wniosków niż te, które wyciągnął sąd orzekający w sprawie. Ustalenia istotne dotyczą przy tym takich ustaleń faktycznych, które decydowały o doborze stosowanej normy prawnej, a przez to miały wpływ na to, w jaki sposób sąd rozstrzygnął daną sprawę.

W analizowanej skardze nadzwyczajnej (w petitum i w uzasadnieniu) Prokurator Generalny odnosi wspomnianą podstawę do tej części kwestionowanego wyroku, w której Sąd Okręgowy w T. obniżył (z 5.000 zł na 500 zł) kwotę zadośćuczynienia zasądanego A. N. i K. K.. Uwzględnienie tak sformułowanego zarzutu, zdaniem Prokuratora Generalnego, w świetle poczynionych wyżej ogólnych uwag odnoszących się do sposobu odczytywania art. 89 § 1 pkt 3 u.SN, powinno prowadzić do wniosku, że w warunkach rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy w T. nie mógł dokonać zmiany wyroku Sądu Rejonowego w G., a działanie w tym zakresie w oczywisty sposób nie przystaje do sytuacji, w jakiej zapadł kwestionowany wyrok.

Argumentacja, jaką w tym zakresie posługuje się Prokurator Generalny opiera się na stwierdzeniu, że „dokonanie eksperymentu medycznego może samo w sobie przynieść

nieoczekiwane negatywne skutku w nieokreślonej przyszłości, które będzie trudno w korelacji do innych schorzeń wykluczyć u pacjenta” (s. 18 uzasadnienia skargi). W konsekwencji wiedza pacjentów o zaszczepieniu niezatwierdzoną szczepionką może skutkować „obciążeniem psychicznym co do ewentualnych skutków zdrowotnych w przyszłości” (s. 18 uzasadnienia skargi). Prokurator Generalny podkreśla przy tym, że zachowanie pracowników pozwanej było „rażąco naganne” co, w jego ocenie, powinno mieć wpływ na wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia (s. 18 uzasadnienia skargi).

Sąd Najwyższy podkreśla, że przytaczane stanowisko w żadnym razie nie uzasadnia zaistnienia przesłanki szczególnej skargi nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 § 1 pkt 3 u.SN. Warto podkreślić, że twierdzenia Prokuratora Generalnego, zamiast koncentrować się na wyjaśnieniu wadliwości działania Sądu Okręgowego w T., zmierzają w istocie do przekonania Sądu Najwyższego, że prawomocne orzeczenie powinno być odmienne, przy czym nawet w tym zakresie brak jest wyjaśniania, w jakim wymiarze Sąd Okręgowy w T. wadliwie ocenił zebrany materiał dowodowy. Prokurator Generalny ogranicza się bowiem do stwierdzenia, że zmiana wyroku Sądu Rejonowego w G. nastąpiła z „niezrozumiałych przyczyn” (s. 18 uzasadnienia skargi). Nie podważa jednak tego, że poszkodowani nie doznali negatywnych następstw podanej szczepionki oraz tego, że mimo upływu ponad 10 lat nie zaobserwowano u tych osób żadnych trwałych czy długotrwałych skutków zdrowotnych, ani wreszcie tego, że doznana przez nich krzywda związana z nieświadomym uczestnictwem w badaniu klinicznym, nie wywarła istotnego piętna na ich psychicznym samopoczuciu (s. 12 uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w T. z 23 października 2019 r., VIII Ca (...)). W tym kontekście twierdzenie, że eksperyment medyczny może przynieść nieoczekiwane skutki, nie ma żadnego związku z okolicznościami rozpatrywanej sprawy. Można dosyć jednoznacznie stwierdzić, że Sąd Okręgowy w T. miał racjonalne podstawy, aby w warunkach rozpatrywanej sprawy dokonać miarkowania zadośćuczynienia przyznanego wyrokiem Sądu Rejonowego w G.. Nie można zatem stwierdzić, na podstawie argumentacji Prokuratora Generalnego, że wydając zaskarżony wyrok Sąd Okręgowy w T. dokonał tak wadliwej oceny materiału dowodowego, że choćby pobieżna analiza okoliczności sprawy powinna prowadzić do zupełnie odmiennego rozstrzygnięcia. O ile więc każda sprawa zakończona przyznaniem zadośćuczynienia może, do pewnego stopnia, rodzić rozbieżne oceny związane z wysokością przyznanej kwoty pieniężnej, o tyle w odniesieniu do tej konkretnej sprawy brak jest podstaw do uznania wadliwości kwestionowanego wyroku w świetle art. 89 § 1 pkt 3 u.SN.

Warto jednocześnie dodać, że uzasadnienie skargi nadzwyczajnej w odniesieniu do wysokości zadośćuczynienia opiera się na mylnym utożsamianiu funkcji tego rodzaju przysporzenia. Co prawda Prokurator Generalny zauważa, że „zadośćuczynienie ma charakter świadczenia kompensacyjnego” (s. 19 uzasadnienia skargi), ale zdaje się nie wyciągać z tego stwierdzenia żadnych wniosków. Podkreśla bowiem, że wypłata adekwatnego zadośćuczynienia powinna służyć napiętnowaniu zachowania pozwanej „przez dotkliwe i odczuwalne skutki finansowe” (s. 18 uzasadnienia skargi). Twierdzi przy tym, że „nawet potencjalne zasądzenie po 500,00 zł dla 116 osób pokrzywdzonych przez pozwaną nie stanowi dla niej (jako spółki prawa handlowego) dotkliwych konsekwencji naganego i bezprawnego działania” (s. 19 uzasadnienia skargi). O ile więc Prokurator Generalny może w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej prezentować różne stanowiska i wyrażać dezaprobatę dla wszelkich działań niezgodnych z prawem, o tyle trudno wspomniane twierdzenia traktować jako miarodajne dla rozpatrywanej sprawy. Przyczyny obniżenia zadośćuczynienia przyznanego A. N. i K. K. zostały przez Sąd Okręgowy w T. odniesione do ich indywidualnej sytuacji i przeżyć mogących mieć wpływ na rozmiar odczuwanej krzywdy. Nawiązując w tym zakresie do potrzeby napiętnowania P. Sp. z o.o. w G., Prokurator Generalny nie odnosi się do funkcji zadośćuczynienia, które jest zawsze związane z sytuacją jednostki, i naruszeniem jej dóbr osobistych oraz z obiektywnymi skutkami różnego rodzaju postępowań represyjnych i realizowanych przez nie funkcji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. - ze względu na brak odpowiedniego sformułowania przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej - orzekł jak w pkt. 1 sentencji postanowienia, zaś o kosztach postępowania rozstrzygnął w pkt. 2 sentencji postanowienia zgodnie z zasadą określoną w art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.